

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการจัดการเขตพื้นที่ห้ามล่าสัตว์
ป่าทะเลน้อยแบบพหุภาคี

ผู้เขียน นางสาวขวัญดาว ปิ่นทองพันธุ์

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ ดร. มนัส สุวรรณ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมพร สง่าวงศ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการจัดการเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย แบบพหุภาคี มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญมุ่งเน้นการศึกษาด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย 3 ช่วงเวลาคือศึกษาการใช้ประโยชน์และรูปแบบในการจัดการทรัพยากรและรูปแบบที่ใช้วางแผนในการแก้ปัญหาและพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ในพื้นที่ทะเลน้อยเพื่อนำรูปแบบของการจัดการทรัพยากรแบบพหุภาคีนำไปประยุกต์ใช้และการแก้ปัญหาในพื้นที่ และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย

การศึกษานี้ได้ใช้แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนำเครื่องมือ SWOT มาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค และโอกาส ของพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย และนำแนวคิดการจัดการอย่างมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี ใช้ในการจัดการแก้ปัญหาเรื่องรูปแบบของการจัดการ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนแก่พื้นที่ และสังคม ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาคั้งนี้

วิธีการศึกษาใช้วิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ อาทิเช่นการสำรวจภาคสนาม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการอภิปรายกลุ่มจากสามภาคส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ร้อยละ ทั้งนี้หน่วยในการวิเคราะห์มีสองระดับ คือระดับปัจเจก และระดับกลุ่ม

ผลของการศึกษามีสามประการ ประการแรก พัฒนาการด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งสามช่วงเวลาพบว่า มีการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน ดังนี้ 1) ยุคแห่งการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ: ก่อนการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย ชาวบ้านสามารถเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติเท่าเทียมกันทุกคน ไม่มีกฎระเบียบ และ โครงสร้างที่ตายตัวในการจัดการแต่ชาวบ้านจะใช้ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ชาวบ้านเคารพกฎ กติกา ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการจัดการด้วยชาวบ้าน 2) ยุคแห่งการพัฒนา ตั้งแต่ปีพ.ศ.2519-2536 เกิดรูปแบบการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในลักษณะตายตัว ทางรัฐออกตัวบทกฎหมายเข้า จัดการดูแลพื้นที่ แต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ที่ซ้ำซ้อนในเขตพื้นที่เดียวกัน 3) ยุคแห่งการพัฒนาในช่วงที่ สอง: ผลของการแบ่งแยกการปกครองของตำบลทะเลน้อย ตั้งแต่ปีพ.ศ.2537- ปัจจุบัน รูปแบบของ การจัดการ ยุคนี้มีหน่วยงานราชการที่เข้ามาจัดการดูแลในพื้นที่เพิ่มขึ้นอีกหน่วยงานหนึ่งคือ องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นนอกจากเป็นการจัดการส่วนใหญ่จากภาครัฐ มีการบังคับใช้ นโยบายและมาตรการการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง แต่ขณะเดียวกันวิธีการจัดการ โดยภาครัฐนั้นมี หน่วยงานต่างๆที่ดูแลในพื้นที่เดียวกัน ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องด้านการจัดการซ้ำซ้อน

ประการที่สอง การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่เขต ห้ามล่าสัตว์ป่าพบว่า ก่อนการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ชาวบ้านสามารถเข้าไปใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างอิสระ แต่เมื่อทางรัฐประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ได้จำกัดสิทธิ ในการเข้าถึงทรัพยากร

ประการสุดท้าย พบว่าเมื่อใช้เครื่องมือ SWOT วิเคราะห์หาปัจจัยภายใน ด้านจุดแข็งของ พื้นที่ศึกษาพบว่าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เป็นทะเลล้นบัว และเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำโลก จุดอ่อน คือ การจัดการที่ซ้ำซ้อนในหน้าที่และพื้นที่เดียวกัน ปัจจัยภายนอกด้าน โอกาสภายนอก นักเรียน นักศึกษาใช้สถานที่และจัดค่ายอนุรักษ์ อุปสรรคที่ขัดขวางหรือภัยคุกคามจากภายนอกทำให้ทะเล น้อยกลายเป็นแหล่งรองรับน้ำเสียจากแหล่งชุมชนและหน่วยงานราชการและเอกชน

การจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดในพื้นที่โดยใช้รูปแบบการจัดการแบบพหุภาคี ก่อให้เกิดความยั่งยืนแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของ ชุมชน

Thesis Title Analysis and Development of the Multi - Party Management
Pattern of Thale Noi Non – Hunting Area

Author Miss Khwandaw Pinthongpunth

Degree Master of Science (Geography)

Thesis Advisory Committee

Professor Dr. Manat Suwan Advisor

Assistant Professor Dr. Somporn Sangawongse Co-advisor

ABSTRACT

The purpose of this study, Analysis and Development of the Multi - Party Management Pattern of Thale Noi Non – Hunting Area , is focused on a natural resource and environmental management in the Hunting Area during three periods. This study considers the natural resources utilization and patterns of natural resources management, and suitable patterns for developing and planing of the area, society, culture, and economy. The multi - party management pattern can be applied for solving the problems in the area, as well as for guiding the development and management of natural resources and environment in Thale Noi wildlife Hunting Area.

This study used the concepts and theories of sustainable development and natural resources and environmental management. Data were analyzed by SWOT to find the strength, weakness, threat, and opportunities of Thale Noi Hunting Area. The concept of multiple participatory will be introduced to solve problems of pattern management in order to promote sustainable development in the area and its society, which is the scope of this study.

Quantitative and qualitative methods: field survey, participatory observation, questionnaire, in-depth interview, and group discussion between three sectors, were used in this study. Percentage was chosen as a means for a statistical analysis. Two units of analysis were based on individuals and group.

The findings are summarized as follows: first, the development of natural resources and environment was different during three periods. For the first period, nature-dependent period, prior to the establishment of Thale Noi Hunting Area, villagers have equal right to access to the natural resources. There were no regulations and static pattern of natural resource management, but the villagers have their own beliefs in sacred objects to respect regulations. The second period dating from 1976 to 1993, called a developing period, a static pattern of natural resources and environmental management was established by law to manage the Hunting Area. This has resulted in a redundancy of the governmental responsibilities. Third, the second phase of developing period, as a consequence of deconcentration of Thale Noi sub-district since 1994, the management pattern included another governmental office, that is, Tambon Administrative Organization (TAO). As a result, the area was mostly managed by the government using various conservation policies and measures continuously. At the same time, management by many governmental agencies in the same area has raised problems in duplicating responsibilities.

Concerning the second aspect, the utilization of natural resources and environment in the Hunting Area prior to the establishment of the Thale Noi Hunting Area, the villagers can access freely to the resources. However, the limitation of rights occurred after the declaration as a Hunting Area.

The results from SWOT Analysis, showed that the strength is a stage of being Thale Lan Bua and world wetlands. The weakness is duplication of responsibilities by many government agencies in the same area. The opportunities come from an external factors, for example, students using the area as a camp for experiencing a conservation. The obstacles from external factors have turned Thale Noi into full wastewater from the community, government agencies, and private sectors.

Regarding the management pattern used for solving problems within the area, a multi party management is the best pattern to promote sustainable development of the natural resources and environment, as well as society, economy, and culture of the community.